

Tandkødsbetændelse og paradentose

Sygdomme i tandkødet omkring tænderne er meget udbredte.

Denne brochure oplyser om de to mest almindelige sygdomme i tandkødet: Tandkødsbetændelse og paradentose.

Tandkødsbetændelse og paradentose

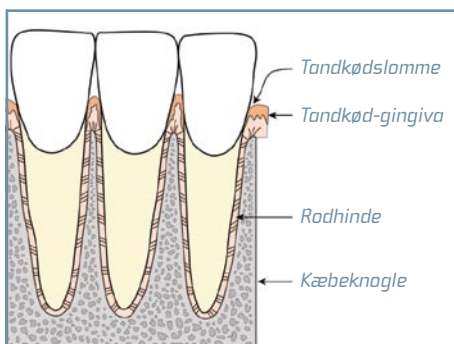
Hvad er sundt tandkød?

Sundt tandkød er tandkød, der ligger helt stramt omkring tanden. Det er lyserødt og svagt nubret i overfladen, og det bløder ikke efter tandbørstning – heller ikke efter grundig brug af tandstikkere eller tandtråd.

Sundt tandkød

Sådan sidder en tand fast:

Normale tandkødsforhold

En tand sidder fast i kæbebenet ved hjælp af små rod-hindefibre, og uden på kæbeknoglen ligger tandkødet. Det er kun selve kronen på en tand, der er synlig, mens tandens rod er gemt under tandkødet og derfor ikke kan ses.

De små fibre, der hæfter tanden fast i kæben, sidder hele vejen op langs tandroden og slutter normalt først ved tandens krone. Ved tandkronen bukker tandkødet omkring og danner en naturlig lomme, der ved sunde forhold er højst 2-3 mm dyb.

Hvordan bevares sundt tandkød?

For at undgå tandkødssygdomme er det vigtigt, at man holder sine tænder rene. Det betyder, at omhyggelig rengøring af tandsættet skal ske mindst én gang om dagen.

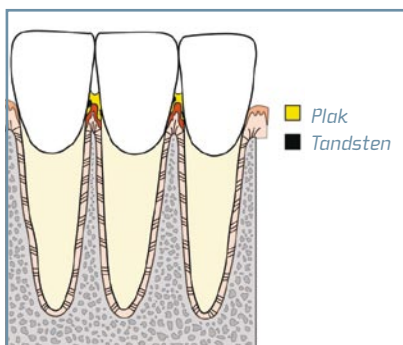
Hos unge kan de fleste skadelige belægninger fjernes med en tandbørste (almindelig eller elektrisk) og tandtråd. Men blandt ældre er flere og flere nødt til også at bruge tandstikkere, tandtråd, solobørste eller interdentalbørste for at holde rent mellem tænderne.

Tænder og tandkød skal med jævne mellemrum kontrolleres af en tandlæge eller en tandplejer. I den forbindelse kan du få vejledning i mundhygiejne og hvilke børster, tandstikkere og lignende, der er mest velegnede til netop dit tandsæt.

Tobaksrygning kan forværre selv svage tegn på tandkødsbetændelse og paradentose. Hvis du ryger, anbefaler vi dig derfor, at du holder op.

Hvad er tandkødsbetændelse?

Tandkødsbetændelse er en kronisk betændelse i den del af tandkødet, der sidder nærmest tandkronen. Ved tandkødsbetændelse er fibrene og knoglen omkring tanden endnu ikke ødelagte. Så hvis der kun er tale om tandkødsbetændelse, og sygdommen behandles, kan tandkødet igen blive sundt, uden at tandens fæste har lidt varig skade.

Tandkødsbetændelse omkring den midterste tand på grund af plak og tandsten

Hvordan opstår tandkødsbetændelse?

Hvis tænderne ikke bliver børstet helt rene, samler der sig bakterier på tænderne langs tandkøds-kanten. Disse belægninger kaldes plak. Hvis belægningerne ikke fjernes, forkalker de og bliver til tandsten. Tandsten har en meget ujævn overflade og giver derfor yderligere grobund for bakteriebelægninger.

Både bakteriebelægninger og tandsten i tandkøds-kanten kan virke irriterende og føre til tandkødsbetændelse. Når tandkødet er betændt, bliver det hævet og rødt og kan også være ømt. Når tandkødet er hævet og rødt, har det større tendens til at bløde, fx i forbindelse med tandbørstning og brug af tandstikere.

Tandkødsbetændelse kan opstå i alle aldre.

Sundt tandkød og tandkødsbetændelse hos samme patient

Hvordan behandles tandkødsbetændelse?

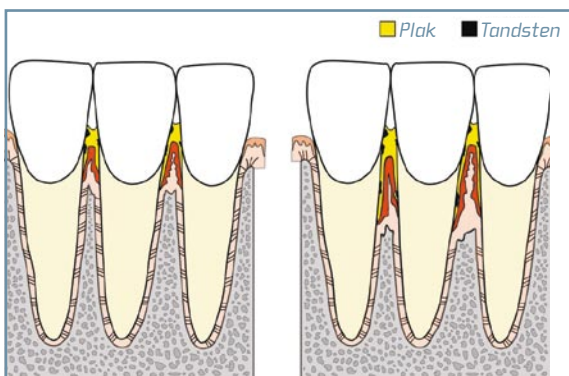
Hvis belægnings og tandsten på tænderne fjernes, og tænderne efterfølgende holdes rene, forsvinder tandkødsbetændelsen i løbet af få dage, og tandkødet bliver atter sundt. Man kan imidlertid ikke selv fjerne tandsten. Det skal en tandlæge eller tandplejer gøre.

Nogle mennesker danner tandsten hurtigere end andre og skal derfor sørge for at få fjernet tandstenen oftere.

Hvad er paradentose?

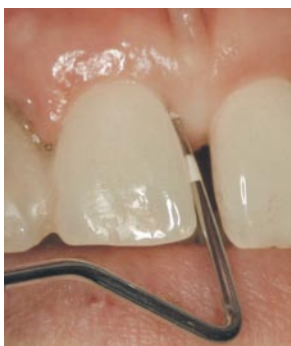
Hvis tandkødsbetændelse ikke behandles, kan betændelsen sprede sig til de dybereliggende væv og medføre varigt tab af tandens rodhinde og opløsning af knoglen. Tandkødsbetændelse kan med andre ord udvikle sig til paradentose.

Ved paradentose er der sket en opløsning af rodhinde-fibrene og efterfølgende tab af knoglens højde. Da tandkødet ved de paradentoseramte tænder som regel bliver siddende i nogenlunde samme niveau som det sunde tandkød, betyder tændernes tab af rodhinde, at den naturlige tandkøds-lomme (poche) mellem den enkelte tand og tandkødet bliver dybere. Bakterier og tandsten kan derfor trænge endnu dybere ned under tandkødet langs tandroden og medføre yderligere tab af tandens rodhinde.

Paradentoseramte tænder i forskellige stadier. På tegningen til venstre har tanden i midten mistet en mindre del af sin rodhinde og knogle (fæste), mens midtertanden til højre har mistet en større del af sit fæste

Paradentose giver sjældent symptomer, før fæstetabet er omfattende. Det er derfor vigtigt, at din tandlæge eller tandplejer regelmæssigt kontrollerer tandkøds-lommernes dybde.

Tandkøds-lommens (pochens) dybde måles med en pochemåler

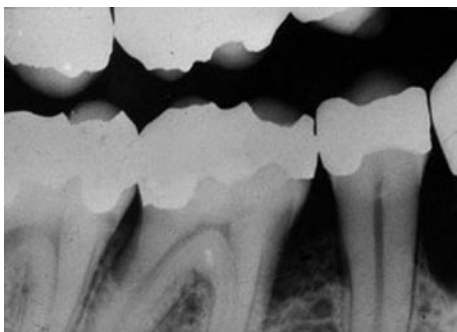

Tandkøds-lommen er i dette tilfælde knap 5 mm dyb

Fremskreden paradentose medfører, at tanden/ tænderne bliver løse og ofte flytter sig i tandrækken. Hvor fremskreden sygdommen er, kan ses på røntgenbilleder.

Røntgenbilleder af tænder med normalt fæste og tænder med fæstetab. Billederne er taget med fem års mellemrum af den samme patient

Hvis paradentosen behandles, kan tandkødet igen blive sundt, men det fæste, som tanden har mistet på grund af betændelsen, gendannes ikke.

Hvem rammes af paradentose?

Tandkødsbetændelse og paradentose hører til blandt de hyppigst forekommende sygdomme hos mennesker overhovedet. I undersøgelser har man fundet tandkødsbetændelse hos 90 pct. af de 20-årige. Ofte udvikler tandkødsbetændelsen sig ubemærket til paradentose.

Jo tidligere i livet paradentosen udvikler sig, jo mere alvorlig og aggressiv er den, og desto mindre modstandskraft har man mod sygdommen. Paradentose opstår oftest hos personer i 30-40-års alderen. Efter 40-års alderen er paradentose den hyppigste årsag til tandtab.

Hvordan behandles paradentose?

Det vigtigste formål med behandling af paradentose er at standse sygdommen, så tænderne ikke mister mere fæste. Ellers kan det blive vanskeligt at bevare tænderne på lang sigt.

Tandlægen eller tandplejeren foretager en tandrodsrensning, hvor tandsten og bakterier i tandkøds-lommen (pochen) fjernes, og rodooverfladerne afglattes. I forbindelse med tandrodsrensningen instruerer tandlægen eller tandplejeren i, hvordan tænderne skal holdes rene, så sygdommen ikke udvikler sig yderligere.

Tandrodsrensning er en vanskelig og ofte langvarig behandling. Hvis tandkødet er ømt, kan det være nødvendigt at lokalbedøve. Hvis tandkøds-lommerne er meget dybe, kan det for at stoppe sygdommens yderligere udvikling og dermed tændernes tab af fæste være nødvendigt at foretage en tandkødsoperation – også kaldet en paradentoseoperation.

En tandkødsoperation har tre formål:

- 1) At gøre tandkødsломmerne mindre,
- 2) At skabe overblik over tandroden og give mulighed for grundigt at rense også vanskeligt tilgængelige dele af roden,
- 3) At give adgang til knoglen og eventuelt genopbygge tandens fæste, hvis det er muligt.

En tandkødsoperation foretages altid under lokalbedøvelse. Indgrebet er normalt ret beskedent og uden større ubehag bagefter.

Efter operationen syes tandkødet sammen. Stingene fjernes efter 6-10 dage, og i den periode skal tandsættet skylles med en særlig mundskyllevæske (klorhexidin) for at holde rent, da man ikke må bruge tandbørste omkring såret. Indtil man atter kan holde tandsættet helt rent med almindelige midler som tandbørste, tandstikkere og tandtråd, skal man fortsætte med at bruge klorhexidin til at rense mundhulen med.

Efter en tandkødsoperation (og en tandrodsrensning) er det vigtigt hurtigst muligt at komme i gang med tandbørsten igen, så tandsættet holdes helt rent. Tandlægen eller tandplejeren kan vise, hvordan og hvilke hjælpemidler der er bedst at bruge.

Tænderne vil efter en tandkødsoperation blive længere at se på, ligesom de i en kort periode kan blive lidt løsere. Endvidere oplever nogle, at tænderne bliver mere følsomme over for især kulde og varme.

Tandsæt efter parodontosebehandling

Supplerende behandlinger

I særlige tilfælde kan det være hensigtsmæssigt at supplere den normale parodontosebehandling med antibiotika. Det kan gøres ved, at tandlægen sprøjter antibiotika direkte ned i de dybe tandkødslommer, eller ved at man gennem en periode tager antibiotika-tabletter.

Hvis det kun er enkelte tænder, der er ramt af parodontose, og det kun er på den ene side af tanden, kan tandlægen ved særlige metoder og med specielle materialer forsøge at genopbygge det tabte fæste og dermed den mistede kæbeknogle.

Hvad sker der, hvis man ikke bliver behandlet?

Hvis man undlader at blive behandlet for parodontose, ender det med, at tænderne en efter en falder ud. Som erstatning for sine egne tænder kan man så få en protese. Det kan dog i nogle tilfælde være svært at få en protese til at sidde fast, fordi dele af kæbeknoglen er forsvundet.

Kan man få sundt tandkød igen?

Har man først fået paradentose, kan man aldrig blive helbredt i traditionel forstand. For hverken tandlægen eller tandplejeren kan fjerne en patients tendens til at udvikle paradentose. Hvis man selv dagligt holder tandsættet helt rent, kan de dog standse tændernes tab af fæste og således hindre sygdommen i at udvikle sig.

Ved utilstrækkelig mundhygiejne er tandlægens og tandplejerens behandling kun et indgreb, der bevirker, at sygdommen udvikler sig langsommere, end den ellers ville have gjort.

Vær derfor omhyggelig med mundhygiejnen og sørg for at holde helt rent. Og stop al tobaksrygning. Det er vigtige anbefalinger at følge for at undgå, at paradentosen udvikler sig.

Denne brochure er et supplement til de oplysninger, som din tandlæge har givet dig.

Tandlæge:

© Information fra
Tandlægeforeningen
Tlf. 70 25 77 11

Denne patientvejledning er udarbejdet af tandlæge, ph.d. Eva Sidelmann Karring, Tandlægeskolen, Aarhus Universitet, i samarbejde med Tandlægeforeningen.

Billeder: Eva Sidelmann Karring
Illustrationer: Jan Hejle

Oplag: 20.000
Genoptryk oktober 2010